
TÜRK VE DÜNYA BASININDA LOZAN

LAUSANNE IN THE TURKISH AND WORLD PRESS

EDİTÖRLER / EDITORS

Prof. Dr. Mustafa BUDAK
İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

Arş. Gör. Anıl DİNCEL
İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

Lozan Antlaşması'nın 100. yılına armağan

*Dedicated to the commemoration of the 100th
Anniversary of the Treaty of Lausanne*

Yayıncı
İstanbul Üniversitesi Yayınevi
İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü,
34452 Beyazıt, Fatih / İstanbul - Türkiye

www.iupress.istanbul.edu.tr

Türk ve Dünya Basınında Lozan / *Lausanne in the Turkish and World Press*
Mustafa Budak - Anıl Dincel

Tashih (Osmanlı Türkçesi) / *Revision (Ottoman Turkish): Kemal Gurulkan - Bekir Yılmaz*

E-ISBN: 978-605-07-1596-5

DOI: 10.26650/B/AA7SS52.2024.009

İstanbul Üniversitesi Yayın No / *Istanbul University Publication No: 5342*

Online Yayın, Mart 2024 / *Published Online in March 2024*

Bu çalışmaya atıfta bulunurken, referansa DOI numarasının dahil edilmesi önerilir.
It is recommended that a reference to the DOI is included when citing this work.

Bu çalışma Creative Commons Atıf-GayrıTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı altında online olarak yayındadır.

This work is published online under the terms of Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Kitabın telif hakkı bulunmaktadır. Online olarak yayınlanan Creative Commons versiyonu haricinde, yasal istisnalar ve geçerli lisans sözleşmelerinin koşulları dikkate alınmalıdır.

This work is copyrighted. Except for the Creative Commons version published online, the legal exceptions and the terms of the applicable license agreements shall be taken into account.

Bu kitap İstanbul Üniversitesi Yayınevi'nin, Cumhuriyet'in 100. Yılı kitap projesi kapsamında yayınlanmıştır. / *This book was published as part of the Istanbul University Press' 100th Anniversary of the Republic book project.*

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

ÖN SÖZ	vi
PREFACE	xi
1.BÖLÜM / CHAPTER 1	
TÜRK BASININDA LOZAN / LAUSANNE IN THE TURKISH PRESS	
Tevhid-i Efkâr Aktaran / Transliterated by: Celil BOZKURT	3
Tevhid-i Efkâr Aktaran / Transliterated by: Ali ÖZDEMİR, Önder KOCATÜRK.....	65
Vakit Aktaran / Transliterated by: Anıl DİNCEL.....	87
Akşam Aktaran / Transliterated by:Yakup AHBAB	109
Anadolu'da Yenigün Aktaran / Transliterated by: Önder KOCATÜRK.....	131
İkdam Aktaran / Transliterated by: Serkan TUNA	165
Tanin Aktaran / Transliterated by:Burçin İŞİM	187
İleri Aktaran / Transliterated by: Mahmut MİRZA	217
Hakimiyet-i Milliye Aktaran / Transliterated by: Bekir YILMAZ	267
İstikbal Aktaran / Transliterated by: Resul KÖSE.....	297

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

2.BÖLÜM/ CHAPTER 2

DÜNYA BASININDA LOZAN / LAUSANNE IN THE WORLD PRESS

Yunanistan / Greece

Ethnos, Patris, Amaltheia Smirni

Çeviren / Translated by: Dilek Kübra GÜRGÜL 309

İngiltere / England

The Observer, The Guardian

Çeviren / Translated by: Ecchan KALE..... 351

İspanya / Spain

El Sol, El Imparcial, El Heraldo de Madrid, La Correspondencia de España, La Voz, La Epoca, La Accion

Çeviren / Translated by: Esin TÜYLÜ TURAN..... 413

Bulgaristan / Bulgaria

Vatan, Anadolu

Çeviren / Translated by: Filiz FERHATOĞLU..... 427

Çin / China

The North China Herald and Supreme Court & Consular Gazette, Oriental Magazine, China English Weekly

Çeviren / Translated by: Giray FİDAN, Çile MADEN KALKAN 437

Fransa / France

Le Temps, L'Œuvre, L'Humanité, Le Radical, L'Intransigeant, L'Ouest-Éclair, La Croix, Le Journal,

Le Monde Illustré, La Dépêche, La Lanterne, Le Matin

Çeviren / Translated by: Fatih SELÇUK 459

Le Petit Journal, Le Temps

Çeviren / Translated by: Berkay TEMEL 485

Irak / Iraq

The Baghdad Times

Çeviren / Translated by: Güler ÖMERUSTAOĞLU, Hanne ÇELİK..... 547

Azerbaycan/ Azerbaijan

Bakinskiy Roboçiy

Çeviren / Translated by: Fatih Mehmet EŞKİ..... 557

Kommünist

Çeviren / Translated by: Mustafa BUDAK. Fatih Mehmet EŞKİ 565

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

İran / Iran

Sitâre-i İran, Kuşêş, İran-ı Nev

Çeviren / Translated by: Parvin GHODSÍZAD, Manizheh SADRÍ 577

Merd-i Azad

Çeviren / Translated by: Meltem KARABABA 583

İtalya / Italy

Corriera della Sera, La Stampa

Çeviren / Translated by: Yeter MENGEŞ 593

Avusturya / Austria

Neue Freie Presse, Reichpost, Vorarlberger Tagblatt, Linzer Volksblatt, Das Interessante Blatt

Çeviren / Translated by: Aylin HACIHANÍFOĞLU 603

Almanya / Germany

Vossische Zeitung, Deutsche Allgemeine Zeitung, Bielefeld, Der Tiroler, Brixener Chronik,

Deutsche Allgemeine Zeitung

Çeviren / Translated by: Aylin HACIHANÍFOĞLU 611

Amerika Birleşik Devletleri / United States of America

New Britain Daily Herald, Imperial Valley Press, Birmingham Age-Herald, The Evening Star,

Roanoke Rapids Herald, The Indianapolis Times, The Omaha Sunday Bee, The New York Times

Çeviren / Translated by: Kenan ÖZKAN, Elçin YILMAZ 619

Güney Kore / South Korea

The New Korea

Çeviren / Translated by: Soyounng LEE 647

Rusya / Russia

İzvestiya, Pravda

Çeviren / Translated by: Ayna ASKEROĞLU 653

ÖN SÖZ

Bundan tam yüz yıl önce, 24 Temmuz 1923'te Lozan Barış Antlaşması imzalandı. Genellikle bu antlaşma, yeni Türkiye devletinin uluslararası sistem tarafından tanınmasını/tescilini sağlayan bir antlaşma olarak değerlendirilmektedir. Bunun diğer bir anlamı, Türkiye'nin bağımsızlığının uluslararası sistem tarafından kabul edilmesidir. Özellikle bu bağımsızlık meselesi son derece önemlidir, çünkü 19.yüzyılın son çeyreğinin başında (1875) mali iflasını ilan etmiş, altı yıl sonra da (1881) Düyûn-ı Umumiye'yi kabul etmek zorunda kalmış bir devlet/ülke halinden kurtulmuş oluyordu. Üstelik Osmanlı Devleti ve özellikle Müslüman Türk milleti Balkan Savaşları'ndan beri on yıl süren bir savaşın içindeydi. Aynı zamanda söz konusu kurtuluş, bu savaş halinin sona ermesi anlamına geliyordu.

Her ne kadar bu savaş halı, Osmanlı Devleti için I. Dünya Savaşı'nı bitiren Mondros Mütarekesi (30 Ekim 1918) ile sona ermiş gibi gözükse de öyle olmamış; İtilaf Devletleri'nin Anadolu ve Doğu Trakya'yı işgal etmelerine karşılık Mustafa Kemal Paşa'nın liderlik ettiği "Millî Mücadele" adı verilen silahlı bir direniş hareketine dönüşmüştü. Sonunda bu istiklal mücadelesi 30 Ağustos 1922'de zafere ulaşmış; 11 Ekim 1922'de, Mudanya Mütarekesi'nin imzalanmasından sonra da barış antlaşmasının imzalanacağı Lozan Konferansı (20 Kasım 1922) başlamıştı. Bu arada, yukarıda bahsettiğimiz savaş halini barışçı bir şekilde sona erdirmek için Sadrazam Damad Ferid Paşa hükümeti, Sultan Vahdeddin'in rızasıyla Sevr Barış Antlaşması'nı 10 Ağustos 1920 tarihinde imzalamıştı. Ancak Atatürk'ün ünlü eseri Nutuk'ta, "suikast belgesi" dediği bu antlaşma hem Millî Mücadele hareketinin başarılı olması ve hem de Sultan Vahdeddin tarafından resmen onaylanmaması yüzünden yürürlüğe girmemiş, kadük kalmıştı. Hemen belirtelim ki Sevr Antlaşması'nın bu olumsuz özelliği, eski rejim-yeni rejim tartışmalarında hem eski rejim olan Osmanlı Devleti'ni temsil etmesi ve hem de Lozan Antlaşması'nın olumsuz yönlerini örtmesi bakımından kriter olarak önemli bir işlev görmüştür. Bundan dolayı Sevr Antlaşması, Cumhuriyet'in resmi tarih anlayışının Lozan Antlaşması değerlendirmelerinde bir çeşit "negatif kıyas örneği" olmuş ve bunun sonucunda Lozan Antlaşması, millet için "sıfır hükmünde" olan Sevr Antlaşması ile mukayese edilerek kendisine "zafer payesi" verilmeye çalışılmıştır.

Biz burada Lozan Antlaşması için zafer-hezimet tartışmalarına girecek değiliz. Ancak bu tartışmaların Lozan dahil yakın dönem tarihin doğru ve gerçeğe yakın bir şekilde anlaşılmasını zorlaştırdığını ve tartışmaları ideolojik bir zemine taşıyarak Cumhuriyet taraftarı/karşıtı şekline dönüştürdüğünü söylemeliyiz. Böylece Lozan Antlaşması, siyasi-ideolojik zeminde kalmakta ve hiçbir şekilde "tarihin nesnesi" olamamakta ve bu da yakın tarihin normalleşmesini önlemektedir.

Lozan Antlaşması sadece Türkiye'yi ilgilendirmemektedir. Söz konusu antlaşmanın imzalandığı konferansın adının "Yakındoğu İşleri Hakkında Lozan Konferansı" olduğu hatırlanırsa, antlaşmanın global ve bölgesel siyaseti ilgilendiren yönlerinin bulunduğu kolaylıkla anlaşılacaktır. Her şeyden önce bu antlaşma, İsmet Paşa'nın ifadesiyle Osmanlı Devleti'ni tasfiye eden bir antlaşmadır. Tabiatıyla bu tasfiye, tarihi Doğu Sorunu ve de İtilaf Devletleri'nin çıkarları doğrultusunda gerçekleşecektir. Bu gerçeği bir başka şekilde söylersek, Lozan Antlaşması, I. Dünya Savaşı'nın galibi olan İtilaf Devletleri'nin global siyaseti çerçevesinde Osmanlı Devleti'ni tasfiye ederek Yakındoğu bölgesel düzeninin kurulmasını sağlayan bir antlaşmadır. Ne var ki bu gerçek, Cumhuriyet tarih yazıcılığında ihmal edilmiş bir husustur. Bundan dolayı hem Cumhuriyetimizin ve hem de Lozan Antlaşması'nın 100. yılını idrak ettiğimiz 2023 yılında, Lozan Konferansı ve Antlaşması, global, bölgesel ve Türkiye açılarından çok taraflı bir şekilde yeniden değerlendirilmelidir. Ayrıca söz konusu değerlendirmeyi gerekli kılan tarihî-bilimsel bir gerçeklik de vardır. O da daha önce, Mustafa Budak'ın bir başka çalışmasında (*99 Soruda Lozan*, Ketebe Yayınları, İstanbul 2018, s.14) dile getirdiği gibi arşivler, resmi yayımlar, son yıllarda yayınlanan sayısız hatıralar ile bunlara dayalı

yapılmış binlerce bilimsel çalışmanın varlığıdır. Dolayısıyla bu bilimsel gerçeklik, söz konusu sürecin yeni metot ve anlayışlar içinde yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Şurası bir gerçek ki, Türk Dışişleri Arşivi'nin Lozan Antlaşması'na ilişkin belgeler, araştırmalara kapalıdır. Bu yüzden araştırmacılar, İngiliz, Fransız, İtalyan ve Amerikan, Yunan arşivlerini kullanmak zorunda kalmışlardır. Bu arşivlere ulaşamayan veya yetinmeyen araştırmacılar Türk ve dünya (çoğunlukla İngiliz, Fransız ve ABD) basınına kullanmışlardır.

Bilindiği gibi basın, hem kamuoyunu bilgilendiren ve hem de yönlendiren/ oluşturan bir araçtır. Bu kapsamda basının bir başka özelliği de günümüzde daha da belirgin hale gelen iç ve dış politikada karar alma süreçlerindeki belirleyiciliğidir. Bundan dolayı resmi belgelerde yer almayan olaylara ilişkin ayrıntıları, dedikoduları gazetelerden öğrenmek mümkündür. Üstelik gazetelerde yer alan röportajlar, yabancı gazete ve ajanslardan yapılan tam tercüme yazılar, işin cabası olup, arşiv belgeleri kadar tarihe ışık tutan metinler olmaktadır.

Son yıllarda, gazetelerin bu işlevinin farkında olan tarihçiler ve onlarla birlikte çalışan arşivciler özellikle Milli Mücadele devrini anlamak amacıyla gazetelerin tam transkripsiyon metinlerini yayınlamaya başladılar. Bildiğimiz kadarıyla ilk kayda değer tam metin çalışması, Erzurum Atatürk Üniversitesi'nden bir grup tarihçinin hazırladığı Albayrak gazetesidir (*Yüce Yurt'tan Yükselen Ses Albayrak 1919-1921*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum 2009). Bilindiği gibi bu gazete, Vilayat-ı Şarkıye Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Erzurum Şubesi'nin tek yayın organıdır. İkinci çalışma Sivas'ta Heyet-i Temsiliye tarafından yayınlanan İrade-i Milliye gazetesinin Latin harfleriyle tıpkıbasımıdır (*İrade-i Milliye*, Buruciye Yayınları, Sivas 2010). Üçüncü çalışma, Ahmet Temiz tarafından hazırlanmış bir yüksek lisans tez çalışması olup *Velid Ebuzyiya'nın Lozan Mektupları* (IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2007) adıyla yayınlanmıştır. Dördüncü çalışma ise edebiyatçı kimliğine rağmen yakın tarihe ilgi duyan Doç. Dr. Nuri Sağlam tarafından hazırlanmıştır. Bu çalışma, 2023'te yayınlanan iki ciltlik *Türk Basınında Lozan* (Suphi Nuri İleri ve Ahmet Cevdet'in yazıları) ile bir ciltlik *Batı Basınında Lozan: Türk Basınında Batı Basınından Yapılan Tercüme, 1922-1923* adlı üç ciltlik eserdir. Son eserin özelliği, Türk gazetelerinde yapılan tercümelerin orijinal metinlerle karşılaştırılarak yayınlanmasıdır.

Türk ve Dünya Basınında Lozan adlı bu eser, içerik bakımından Türk ve Dünya basınına kapsaması ve yapısal olarak ise transkripsiyon ve tercüme şeklinde olması bakımından iki ana bölümden meydana gelmektedir. Her şeyden önce çalışma, bir tam metin (transkripsiyon ve tercüme) çalışmasıdır. Daha açık ifadeyle Amerika, Avrupa, Asya ve Afrika başta olmak üzere dört kıtada bulunan 15 ülkedeki gazetelerden tercümeler yapılmış; yurtiçinden ise *Hâkimiyet-i Milliye*, *Anadolu'da Yenigün*, *İkdam*, *İleri*, *Vakit*, *Tanin*, *Akşam*, *Tevhid-i Efkâr* gibi ulusal ve Trabzon'da çıkan yerel gazete *İstikbal* olmak üzere dokuz gazeteden metinler Arap harfli Türkçeden (Osmanlıca) yeni Türk harflerine aktarılmıştır. Aynı zamanda bu eser, öğretim üyesi ve doktora öğrencilerinin ortak çalışmasıdır. Amacımız Lozan Konferansı ve Antlaşmasının Türk ve Dünya basınında nasıl görüldüğünü/yorumlandığını ve ne gibi kayda değer haberlere yer verildiğini tespit etmektir. Bu sebeple gazetelerde daha ziyade başyazı, tercüme yazı veya haber yorumları derleyip tercüme veya transkripsiyonlarını yaptık. Ayrıca belirtelim ki, Devlet Arşivleri'nin transkripsiyon kurallarını uyguladık.

Yukarıda belirttiğimiz gibi çalışma, Türk ve dünya basını şeklinde iki bölümden ibarettir. İlk önce ülke isimlerini yazmayı tercih ettik. Ardından ilgili gazetenin orijinal gazete logosuna yer verdikten sonra tercümesi yapılan yazının tam künyesini yazdık. Daha sonra yazının Türkçe ve İngilizce özetlerini verdik. Böylece, yazıların içeriklerinden Türkçe bilmeyenlerin de yararlanmasını sağlamaya çalıştık. Söz konusu uygulamayı Türk gazetelerine de uyguladık.

Ne var ki, çoğu çalışmada olduğu gibi bazı güçlüklerle karşılaştık. Bütün çaba ve girişimlerimize rağmen özellikle Mısır, Suriye ve Irak gazetelerine ulaşmak pek mümkün olmadı. Bunun ana sebebi, adı geçen ülkelerde gazete gibi kütüphane materyallerinin yeterince dijitalleştirilmemiş olması kadar olana da ulaşma gücümüzü idi. Ayrıca Mısır ve Suriye ile Türkiye arasındaki siyasi ilişkilerin olumsuzluğu da bir başka etkeni. Yine de bazı Arapça gazetelere ulaştık. Ayrıca, İngiltere’de birçok gazeteyle erişme imkânımız olmasına rağmen *Times* gibi ünlü ve tarihi gazeteyle ulaşmak-abonelik girişimlerimize rağmen- ulaşma imkânımız olmadı. Artık bunlar da bu çalışmamızın nazar boncukları olsun!

Kabul etmek gerekir ki, hiçbir çalışma, kurumsal ve bireysel destekler olmadan gerçekleşemez. Bu çalışmaya katkı sunan bütün öğretim üyesi ve doktora öğrenci arkadaşlarımıza teşekkür ederiz. Onların özverili çalışmaları bu eseri ortaya çıkarmıştır. Ayrıca Rusça, İzvestiya ve Pravda gazeteleri ile Azerbaycan’da çıkan Arap harfli Türkçe Kommünist ve Rusça Bakinsky Raboçiy gazetelerinin dijital kopyalarını temin eden Bakü Devlet Üniversitesi’nden Prof. Dr. Musa Qasımlı’ya en kalbi teşekkürlerimizi sunarız. Prof. Dr. Qasımlı, Hızır gibi son anda imdadımıza yetişmiş; Türkiye-Azerbaycan dostluğunda olduğu gibi içten bir “gardaşlık” göstermiştir. Ayrıca bu süreçte, dijital kopyaların temin işlemine yardım eden Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Kafkas Araştırmaları Enstitüsü’nden Doç. Dr. Elnur Kelbizade ile Dr. Günel Musayeva’ya, Irak’ta yayınlanan The Baghdad Times gazetesinin dijital kopyalarının sağlanmasında katkısı olan Meltem Karababa’ya ve bu çalışmadaki Osmanlı Türkçesi metinlerin tashihini gerçekleştiren Devlet Arşivleri Başkanlığı’nın değerli arşiv uzmanlarından Kemal Gurulkan ile Bekir Yılmaz’a teşekkür ederiz.

Son olarak bu eserin İstanbul Üniversitesi yayınları arasında çıkmasında teşvik edici ve yapıcı yaklaşımlarından dolayı eski Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Haluk Alkan, eski Rektör Prof. Dr. Mahmut Ak ile yeni Rektör Prof. Dr. Osman Bülent Zülfikar’a teşekkür etmeyi bir borç biliriz. Ayrıca İstanbul Üniversitesi Yayınları personeline de teşekkür ederiz. Tabii ki, eserde görülecek eksiklikler, editörler olarak bize aittir.

Lozan Antlaşması’nın 100.Yılında “*Türk ve Dünya Basınında Lozan*” adlı bir eser hazırlamak hepimiz için bir gurur vesilesidir. Temennimiz, Lozan Antlaşması’nın, ideolojik kaygılardan uzak, çok taraflı olarak yeniden okunması ve değerlendirilmesine katkıda bulunmasıdır. Saygılarımızla...

Prof. Dr. Mustafa BUDAK

Arş. Gör. Anıl DİNCEL

PREFACE

Exactly one hundred years ago, on July 24, 1923, the Lausanne Peace Treaty was signed. Generally, this treaty is considered as a treaty that ensures the recognition/registration of the new Turkish state by the international system. Another meaning of this is the recognition of Türkiye's independence by the international system. This issue of independence, in particular, is extremely important, because it meant freedom from the state / country that had declared its financial bankruptcy at the beginning of the last quarter of the 19th century (1875) and had to accept the Ottoman Public Debt Administration (Düyûn-ı Umumiye) six years later (1881). Moreover, the Ottoman Empire, and especially the Muslim Turkish nation, had been in a war that had lasted ten years since the Balkan Wars. At the same time, the liberation in question meant the end of this state of war.

Although this situation of war seems to have ended with the Armistice of Mudros (30 October 1918), which ended the First World War for the Ottoman Empire, this was not the case; in response to the occupation of Anatolia and Eastern Thrace by the Allied Powers, it turned into an armed resistance movement called "the National Struggle", led by Mustafa Kemal Pasha. Finally, this independence struggle was victorious on August 30, 1922; and after the signing of the Armistice of Mudanya on October 11, 1922, the Lausanne Conference (November 20, 1922), in which a peace treaty was to be signed, had begun. Meanwhile, the government of Grand Vizier Damad Ferid Pasha had signed the Treaty of Sèvres on August 10, 1920, with the consent of Sultan Vahdeddin in order to end the above-mentioned situation of war in a peaceful way. However, this treaty, which Atatürk called "the assassination document" in his famous work, Nutuk (The Speech), was not put into effect due to both the success of the National Struggle and the fact that it was not officially approved by Sultan Vahdeddin afterwards. Let us immediately point out that this negative feature of the Treaty of Sèvres served an important function as a criterion in the old regime-new regime debates in terms of both representing the Ottoman Empire, the old regime, and covering the negative aspects of the Lausanne Treaty. Therefore, the Treaty of Sèvres has been a kind of "negative comparison subject" in the evaluations of the Lausanne Treaty of the official historical understanding of the Republic of Türkiye, and as a result, the Treaty of Lausanne has been compared with the Treaty of Sèvres, which has "zero power", and has been tried to be given a "victory degree".

We are not going to enter into the victory-defeat discussions for the Lausanne Treaty. However, we should say that these discussions make it difficult to understand the recent period history including Lausanne in an accurate and realistic way and turn the debates into a pro/anti-Republican by moving them to an ideological basis. Thus, the Treaty of Lausanne remains on a political-ideological ground and can in no way be the "object of history" in any way, which prevents the normalization of recent history.

The Treaty of Lausanne does not only concern Türkiye. If it is remembered that the name of the conference where the treaty was signed was "the Lausanne Conference on Near Eastern Affairs", it will be easily understood that the treaty has aspects that concern global and regional politics. First of all, in the words of İsmet Pasha, this treaty is an agreement that liquidated the Ottoman Empire. Naturally, this liquidation was to take place in line with the historical Eastern Question and the interests of the Allied Powers. To put this fact in another way, the Treaty of Lausanne is a treaty that provides the establishment of the Near East regional order by liquidating the Ottoman Empire within the framework of the global policy of the Allied Powers, which were the winners of the First World War. However, this fact has been neglected in the historiography of the Republic. Therefore, in 2023, when we celebrate the 100th anniversary of both our Republic and the Treaty of Lausanne, the Lausanne Conference and Treaty should be re-evaluated from a global, regional and Türkiye perspective. In addition, there is a historical-

scientific reality that necessitates this evaluation. It is the existence of scientific studies based archives, the official publications, numerous memories that published as he has mentioned in another study of Mustafa Budak (*99 Soruda Lozan*, Ketebe Yayınları, İstanbul 2018, p.14). Therefore, this scientific reality necessitates re-evaluation of the process in question with new methods and understandings.

It is a fact that the documents of the Turkish Foreign Affairs Archive regarding the Treaty of Lausanne are closed to research. Therefore, researchers have had to use British, French, Italian and American and Greek archives. Researchers who could not reach or be satisfied with these archives used the Turkish and world (mostly British, French and USA) press.

As it is known, the press is a tool that both informs and directs/creates the public opinion. In this context, another feature of the press is its decisiveness in decision-making processes in domestic and foreign policy, which has become even more evident today. Therefore, it is possible to learn the details and rumors about the events that are not included in the official documents from the newspapers. Moreover, the interviews in the newspapers, the fully translated articles from foreign newspapers and agencies are worth the effort, and they are the texts that shed light on history as much as archival documents.

In recent years, historians and archivists working with them who are aware of this function of newspapers have started to publish full transcription texts of newspapers, particularly in order to understand the National Struggle period. As far as we know, the first noteworthy full-text study is the *Albayrak* newspaper (*Yüce Yurt'tan Yükselen Ses Albayrak 1919-1921*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum 2009) prepared by a group of historians from Erzurum Atatürk University. As it is known, this newspaper is the only publication of the *Vilayat-ı Şarkıyye Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Erzurum Branch*. The second study is the facsimile of *İrade-i Milliye* newspaper in Latin letters published by the Representative Committee in Sivas (*İrade-i Milliye*, Buruciye Yayınları, Sivas 2010). The third study is a master's thesis prepared by Ahmet Temiz and later published under the name of Velid Ebuşşiya'nın *Lozan Mektupları* (IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2007). The fourth study was prepared by Assoc. Prof. Nuri Sağlam who is interested in recent history despite being an academician of literature. This is a three-volume work published in 2023, consisting of two-volume *Türk Basınında Lozan (Lausanne in the Turkish Press)* including the writings of Suphi Nuri İleri and Ahmet Cevdet and one-volume *Batı Basınında Lozan: Türk Basınında Batı Basınından Yapılan Tercüme, 1922-1923 (Lausanne in the Western Press: Translations Made in the Turkish Press from the Western Press, 1922-1923)*. The distinctive feature of the last work is that the translations made in Turkish newspapers are published by comparing them with the original texts.

This study titled "*Türk ve Dünya Basınından Lozan*" (*Lausanne in the Turkish and World Press* in English) consists of two main parts by covering the Turkish and World press in terms of content, and being in the form of transcription and translation in terms of structure. First of all, the work is a full text (transcription and translation) study. To put it more clearly, translations were made from newspapers in 15 countries on four continents, mainly in America, Europe, Asia and Africa; texts from national newspapers such as *Hâkimiyet-i Milliye*, *Anadolu'da Yenigün*, *İkdam*, *İleri*, *Vakit*, *Tanin*, *Akşam*, *Tevhid-i Efkâr* and the local newspaper *İstikbal*, published in Trabzon, were transferred from Arabic letters (Ottoman Turkish) to new Turkish letters. At the same time, this study is the joint work of the lecturers and doctoral students. Our aim is to determine how the Lausanne conference and treaty are seen/interpreted in the Turkish and World press and what kind of noteworthy news was included. For this reason, we mostly compiled editorials, translated articles or news comments in newspapers and translated or transcribed them. It should also be noted that we have applied the transcription rules of the State Archives.

As we mentioned above, the study consists of two parts, the Turkish and the world press. We preferred to write the country names first. Then, after including the original logo of the relevant newspaper, we wrote the full record of the translated article. Then we gave Turkish and English summaries of the article. Thus, we tried to ensure that those who do not speak Turkish can also benefit from the contents of the articles. We have applied this practice to Turkish newspapers as well.

However, as with most studies, we encountered some difficulties. Despite all our efforts and attempts, it was not possible to reach especially Egyptian, Syrian and Iraqi newspapers. The main reason for this was the difficulty of accessing the library materials such as newspapers, as well as the fact that they were not sufficiently digitized in the mentioned countries. In addition, the negative political relations between Egypt and Syria and Türkiye were another factor. Still, we reached some Arabic newspapers. In addition, although we had the opportunity to access many newspapers in Britain, we could not reach the famous and historical newspaper, *the Times* - despite our subscription attempts. Let these be the evil eye beads of this work!

It must be admitted that no work can take place without institutional and individual support. We would like to thank all lecturers and doctoral students who contributed to this study. Their devoted efforts have produced this work. In addition, we would like to express our heartfelt thanks to Prof. Musa Qasımlı from Baku State University, who provided the digital copies of the Russian newspapers, *Izvestia and Pravda*, as well as the Turkish *Kommunist* and Russian *Bakinski Rabotschi* newspapers published in Azerbaijan. Prof. Qasımlı has come to our rescue at the last moment like Khidr and shown a sincere “brotherhood” as in the friendship between Türkiye and Azerbaijan. In addition, in this process, we would also like to thank Assoc. Prof. Elnur Kelbizade and Dr. Günel Musayeva from the Institute of the Caucasian Studies of the Azerbaijan National Academy of Sciences for assisting in the procurement of digital copies, Meltem Karababa for her contribution in providing digital copies of The Baghdad Times newspaper published in Iraq and Kemal Gurulkan and Bekir Yılmaz, valuable archivists of the Directorate of State Archives, who carried out the proofreading of the Ottoman Turkish texts in this study.

Finally, we would like to thank the former Vice Rector Prof. Dr. Haluk Alkan, the former Rector Prof. Dr. Mahmut Ak and the new Rector Prof. Dr. Osman Bülent Zülfikar for their encouraging and constructive approach to the publication of this book among Istanbul University publications. We would also like to thank the staff of Istanbul University Press. Of course, the deficiencies to be seen in the work belong to us as editors.

It is a source of pride for all of us to prepare a work called “*Türk ve Dünya Basınında Lozan (Lausanne in the Turkish and World Press)*” on the 100th anniversary of the Treaty of Lausanne. We hope that this work will contribute to the multilateral re-reading and evaluation of the Lausanne Treaty, away from ideological concerns.

Regards...

Prof. Dr. Mustafa BUDAK,

Research Assistant Anıl DİNCEL